

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2.50 „
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste,
če se tiska enkrat 16 h
dvakrat 14 „
trikrat 12 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica: št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 14. dec. 1917.

Moritur vos salutant!

V zadnji številki svojega lista smo povedali, kako velika sila vlada na nekaterih ljudskih šolah zaradi pomanjkanja kuriva. Otroci in učitelji prezebajo. Kaj pa šele bo, ko pritisne pravi mraz, ki se obeta letos v posebno izdatni meri! Kdo prevzame odgovornost za zdravje otrok, ako se že na učiteljstvo nihče ne ozira? Ako se učitelja loti pljučnica ali kakva druga bolezen — naj ga jaše vrag, saj nazadnje za drugega ni, nego da ga vržejo v jamo pri Sv. Križu! Ampak druga je z otroki! Ti niso last onih zanikar-nežev, ki tirajo sedaj mladino v ledenice, ampak otroci so last staršev. Starši imajo do svojih otrok pravice in dolžnosti. Regulator enih in drugih je skrb in ljubezen, ki je ne more pojmiti in občutiti oni, kdor sam nima svojih lastnih otrok. In, žal, sedaj imajo ravno taki ljudje usodo zdravja otrok v rokah, in te bodo morali starši delati odgovorne, ako plane nesreča v njihove rodovine! Ako v mrazu in mokroti ne pošiljajo otrok v šolo in cerkev, jim preti kazen; ako jih pošiljajo, jim žuga še hujše, neodvratno zlo — bolezen in smrt! Izhoda ni nobenega!

A najžalostnejše je, da so s to kruto malomarnostjo nadzorstvenih organov prizadeti predvsem ubožnejši sloji. Nesrečni ti otroci nimajo sedaj nikjer pod božjim solncem prostora, kjer bi si pogreli prezebla svoja telesa! Bosi so, raztrgani in lačni. Doma se sirotek privije k očetu, k materi. Ta diha v premrlo otrokovo nožico in ročico sapo svojih pljuč, odene trpeče dete v svojo suknjo, ga zavije v svoj robec, odene s svojo odejo, da ga premoti, ogreje, uspava. Od svojih ust si odrta kos kruha, da ga da lačnemu otroku. A v šoli — ledenici — mučilnici?! Enako prezebajočega gleda otrok pred seboj učitelja, ki ne more pomagati ni njemu — ni sebi! Nad obema visi tisto

trdo, brezdušno povelje brezsrčnih ljudi: **Moraš, četudi ne moreš! Trpe nedolžni, ker tako hočejo krivci!**

Vnebovpijoča slika in prilika škandaloznih razmer našega kulturnega veka!

In ta slika in prilika je toliko bolj kriveča, ker se bogati svet nemoteno zabava poleg mile volje v razsvetljenih in zakurjenih sobanah. Ničvredni kinematografi, neslane burke, pohotnost zbujujoče pevke in plesalke itd. plavajo v luči in toploti, polnijo žepe podjetnikom; nesrečni, ubožni svet umira ob pomanjkanju. **Škandal prve vrste, da se mora človeku razliti žolč ob sramu in gnevu!** Kateremu psu je dana taka eksistenca? Temu psu je danes ime — človek!

In ta strašna šiba nekulturnih in nesocialnih razmer tepe danes ves ubogi, trpeči rod od severa do juga, od vzhoda do zahoda! Vihte to šibo tisti, ki imajo vsega dosti; udarci padajo na tiste, ki imajo vsega premalo! Naši možje, sinovi in bratje ginejo po bojiščih, umirajo po bolnicah, a njihovi deci spletajo ogabne razmere doma vrv okrog požiljenih vratov! Smrt tukaj in tam — edino plačilo, ki mu ne uide trpeči človek!

Brali smo te dni v »Slovenskem Narodu« notico, ki kaže na te nekulturne razmere po naših šolah ter končno pozivlja učiteljstvo, naj ono kaj stori proti takemu trpinčenju otrok.

Prepozno prihajaš, prijatelj neznanec! To je naše učiteljstvo že storilo, in sicer takrat, ko je bil še čas, da bi šolam preskrbeli luči in kuriva. To se je zgodilo na seji upravnega odbora naše Zaveze dne 10. septembra letos, ko je bil razgovor o predlogu, naj v zimskih mesecih ne prekinejo pouka, kakor ga nametavajo z utemeljevanjem, da bo primanjkovalo kuriva in razsvetljave, da se torej zaradi teh kalamitet šolski pouk ne more vršiti.

Na dotični seji je bilo rečeno: »Z ozirom na škodo, ki preti šoli in šolski mladini, se čutimo poklicane, da pravočasno pokažemo na kvarnost take namere. V zimskih mesecih je pouk najuspešnejši in se glede plodonosnosti in vzgojnih ter učnih uspehov niti primerjati ne more s poukom v gorkejšem letnem ča-

su. O tem vprašanju so mnenja vseh šolnikov edina in soglasna.«

In dalje smo tedaj govorili ob pravem času tako: »Splošni koristi, pouku in vzgoji šolske mladine ter staršem te mladine bo tisočkrat bolj ustrezno, ako prenehajo s svojimi priredbami kinematografi, varieteti, šantani, manjvredna gledališča ter druge slične razveseljevalnice brez vsake umetniške in moralne vrednosti, da na ta način prihranimo kurivo in svečavo ter omogočimo redno zimsko delovanje šole. Posebne važnosti je to za mestno šolsko mladino, zlasti ono ubožnejših slojev, ki sami trpe doma mraz in temo; torej naj bo dana vsaj tej siroti mladini blažena prilika, da si ogreje telesa in se napije luči v udobni zakurjeni in lepo razsvetljeni, vabljivi in prijazni učilnici.«

Rekli smo: »Kdor se hoče zabavati v zimskem času, naj se zabava, a na škodo vzgoje in pouka šolske mladine se ne sme!« — Da se tudi na škodo njenega zdravja ne sme, je umljivo samo ob sebi!

In naposled: »Prekinjenje pouka v zimskem času pa bi bilo kvarno posebno tudi za kmetiško šolsko mladino, ki mora v pomladnem, poletnem in jesenskem času ob sedanjem pomanjkanju poljskih delavcev prevečkrat izostajati od šolskega pouka, ker mora pomagati doma, na polju in pri živini.«

Iz teh razlogov je bilo imenovanega dne sklenjeno, posredovati na naučnem ministrstvu in na vseh dolžnih šolskih svetih Zavezinega delokroga v ta namen, da ne uvedejo zimskih počitnic, ampak da se pouk v zimskih mesecih redno in nemoteno vrši.

Vsem šolskim oblastim je poslalo vodstvo Zaveze spomenico, v kateri je utemeljilo odborov sklep v navedenem smislu.

To smo mi storili v korist šole in v korist šolske mladine že pred tremi meseci, ko bi bilo še mogoče poskrbeti, da ne pridejo take nepravilice, kakršne sedaj zavirajo rednost in nemotnost delovanja šole in vrhutega še ogrožajo zdravje mladine! A vsa naša javnost in vse naše časopisje — kaj sta storili? Nič! Niti s prstom ni ganil nihče, niti besedice ni

črnil noben časopis razen našega, namesto da bi vsi ti javni faktorji povzdignili svoj glas v blagor naših otrok, ko je bil še čas za to! **Saj mora biti zdravje naše mladine naša skupna skrb** — in to toliko bolj sedaj, ko nam fronta požira naš moški svet, a našo mladino naj dušno in telesno uničuje doma veseljaštvo, brezsrčnost in brezbržnost javnosti! Ali nam naj po vojni ostanejo zgolj grobovi, pohabljeni in bolniki?

Ako hoče kdo zabavljati čez učiteljstvo in mu kakorkoli škodovati moralno ali materialno, mu brž odpro vsa vrata in okna, da lahko služi temu namenu. V obratnem primeru pa si maše ušesa, oči in usta, da ne čujejo obupnih klicev splošne bede, ne vidijo strašnega gorja in ne govore nobene besede v ublaženje krutih razmer in v zadoščenje onečaščenega človečanstva! In ravno mladina, ki jo imenujemo svojo nado, mora biti žrtev te obče letargije!

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Koncert »Glasbene Matice«

Prvi sezonski koncert »Glasbene Matice« je vzbudil splošno pozornost. Da so vse Matične priredbe priljubljene, je umevno, ker nam podajajo glasbeno umetnost v visoki meri in nam zlasti v današnjih časih nudijo užitek ter nas idealno dvigajo iz vsakdanjosti. Nedeljski koncert je pa gotovo dosegel med vsemi, kar jih je Matica tekom vojne priredila uspeh, kakršnega se tudi prirediteljica sama ni nadejala. Že sam vzpored — četudi nekoliko predolg, vendar pa skrbno in izbrano sestavljen — je imel veliko privlačno moč. Matica nam je predstavila poleg zbora kar tri solistinje.

Gdč. Cirila Medvedova, koncertna in operna pevalka iz Gorice je topot nastopila drugi pred ljublj. občinstvom. Name je napravila neprimerno lepši vtis kot zadnjič v deželnem gledališču. Nastopila je domače, prikupljivo in si je že s tem pridobila simpatije poslušalcev. Pela je par

opernih arij, ki me niso posebno zanimale in nekaj slovenskih pesmic. Spominjam se, da se je Medvedovi sprev iz opere Mignon posrečil in da sta zlasti Pavčičeva kratka in izredno ljubka »Pesem« s karakterističnim žgolenjem ptičke v nežni klavirski spremljavi ter še bolj znana Ipavčeva »Ciganka Marija« našli v solistinji vrlo interpretinjo. Gdč. Medvedova ima mehko pobarvan, v nižini in srednji legi lepo doneč glas, ki je v višini šibek, ne prodre in se ne da pevki razviti tako, kot bi sama rada in kot bi jo rado slišalo občinstvo. Kar mi pa pri Medvedovi jako imponira je brezhibna, razločna izgovarjava besedila in jako čuvstveno prednašanje. Na umetniški poti ji želimo mnogo sreče!

Gdč. Delica Bučar, rojena Ljubljanka se nam je prezentirala kot pianistinja. Napram klavirskim točkam so ljudje brez potrebe skrajno mrzli, v tem slučaju pa so bili lahko po pravici. Dobra tehnika, trenirane roke in figi podobna kita na glavi meni še ne sežejo v srce! Pa tudi drugim niso. — Vse drugačno je pa prednašanje gdčne. Dane Koblerjeve, naše priznane pianistke. Ni sodelovala kot solistka marveč kot spremljevalka, toda ves čas sem čutil, da sedi pri klavirju človek z umetniško du-

šo. Decentno in diskretno je spremljala gdč. Medvedovo, še mnogo lepše ženski zbor v Lajovčevih pesmih.

No sedaj smo pa tam! Koliko zabavljanja so morali preslišati ti duševni otroci našega mojstra! In vendar vde po krivici! Če se ne motim, so se rodili še začasa skladateljevega bivanja na Dunaju, ker so uglasbeni na nemške oziroma ruske tekste, poslovenjene po Oton Župančiču. Že precej časa jih je g. ravnatelj Hubad želel spraviti na oder in v nedeljo smo jih poslušali. Naše občinstvo je žal še danes tako malo muzikalno naobraženo, da je ostalo ob izvajanju teh Lajovčevih biserov hladno, skoro mrzlo. Ne čudim se temu. Prav tako se je godilo pred leti prvim Lajovčevim samosplovom, ki jim danes dostojno izvajanim navdušeno ploska. Omenjam le »Serenado« in »Pesem o tkalcu«, dve slovenski samospjevski točki, skladbi par exelence, ki se z njima lahko pokažemo pred vsakim forum. In tako upajmo, pride enkrat tudi čas, ko bodo Lajovčevi dvo- in troglasni ženski zbori, ki jih diči sveža invencija, topla in čuvstvena melodika, nad vse pa razkošna moderna harmonika v popolnoma samostojni, originalni klavirski spremljavi — našli zaslužno umevanje in priznanje. Kako globok muzikalen zanos pre-

veva zlasti »Pesem primorke«, kako iskreno občutena je pesem »Ne povem vam zakaj!« Škoda le, da še ženski zbor »Glasbene Matice« — štel je okoli 100 pevk — ni mogel docela poglobiti v te skladbe, ki zahtevajo v resnici izšolan in predvsem izbran pevski material. Morda je bilo premalo časa za nastudiranje, ki je gotovo dalo zaslužnemu g. ravnatelju Hubadu mnogo več truda kot vsi ostali zbori. Kljub temu so bile Lajovčeve pesmi vsaj zame najlepša točka celega koncerta.

Občinstvo je pa seveda začelo uživati šele pri moških in mešanih zborih.

Nastopi moški zbor in zapoje izrazito, eksaktno in z uprav fantovsko vervo Adamičevega »Vasovalca«, ki poslušalce naravnost podžge. Navdušeno ploskanje, ki ne neha prej, dokler zbor skladbe ne ponovi. Sledi dr. Schwabov »Večerna morja«, večerne ubranosti polna skladba. Kar kriči po finem prednašanju, po iskanju dinamiških lepote, nians. Moški zbor jo krasno prednaša in si zasluzi viharo odobravanje.

Šele sedaj sem se zbudil iz začudenja. V četrtem letu svetovne vojne, v času ko vsakogar tarejo najrazličnejše skrbi, obiskujejo prej nam nepojmljive nadloge, stoji na pevskem odru moški zbor »Glas-

Vojna.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Učenci slovenske okol. deške ljudske šole v Celju so nabrali v dnevih od 21. do 23. oktobra t. l. in darovali za vojne sirote 40.45 K; v Metliki so nabrale učiteljice Se-verjeva, Zakrajškova in Gabrščkova in učenke ljudske šole za vojaške grobove 444.02 K; ljudska šola v Dragatušu pod vodstvom nadučitelja Frana Potokarja je nabrala tedenskih prispevkov 38.41 K, prodala pa ob dnevih darovanja znakov za 121.20 K, Soča — plakatov za 80 vin., razglednic za 6 K, umetniške propagande za 24.20 K, krajnji šolski svet je podaril 30 K za 10 znakov pridnim učencem; vodstvo občinske ljudske šole v Třebčah, 24 K; slovenska ljudska šola v Škednju, 200 K; slovenska ljudska šola v Bazovici pri Trstu, 200 K; **skupaj 1129.08 K.**

Danes izkazanih . . . 1.129.08 K
V zadnji šte. izkazanih . . . 284.890.11 K
Skupaj . 286.019.19 K

V. VOJNO POSOJILO.

Po posredovanju nadučitelja Frana Potokarja se je podpisalo v šol. okolišu Dragatuš V. vojno posojilo 16.000 K.

Danes izkazanih . . . 16.000 K
V zadnji šte. izkazanih . . . 10.298.807 K
Skupaj . 10.314.807 K

Po posredovanju nadučitelja Frana Potokarja se je podpisalo v šol. okolišu Dragatuš VI. vojno posojilo 72.000 K.

Danes izkazanih . . . 72.000 K
V zadnji šte. izkazanih . . . 346.450 K
Skupaj . 418.450 K

SREDNJE ŠOLE.

Učiteljski zbor c. kr. višje realke v Idriji, 22.90 K; profesor konzistorialni svetnik dr. Franc Perne, 10 K; **skupaj 32.90 K.**

Danes izkazanih . . . 32.90 K
V zadnji šte. izkazanih . . . 66.424.48 K
Skupaj 66.457.38 K

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«:
Za »Rdeči križ« itd. . . 286.019.19 K
III. vojno posojilo . . . 278.848.69 K
IV. vojno posojilo . . . 2.761.438.— K
V. vojno posojilo . . . 10.314.807.— K
VI. vojno posojilo . . . 418.450.— K
Srednje šole . . . 66.457.38 K
Končna vsota 14.126.020.26 K

Sušteršič pa — Jaklič.

Sušteršič pa — Jaklič sta izstopila iz Jugoslovanskega kluba. Povod: Ker je bil v delegaciji izvoljen Korošec in ne Sušteršič. Vzrok: Ker Sušteršič sploh ni bil zadovoljen s politiko, postopanjem in nastopanjem Jugoslovanskega kluba.

bene Matice«, broječ čez 60 pevcev in izvajaja skladbe sigurno, natančno, skoro bi rekel kot v mirnih časih. Vidim stare častitljive pevce, poleg njih mladino. Vsi pa pojo navdušeno, da se človeku srce smeje. Čast vsem Matičnim pevcem, čast pa tudi njih vodji!

Protí koncu koncerta je absolvirala mešana zbor »Glasbene Matice« šest skladb Emila Adamiča, dr. Antona Schwaba in Stanka Premrla, vse točno in vestno kot je bilo od nekdaj pod taktiko g. ravnatelja Hubada. Kaj naj rečem o kratkih Adamičevih pesmicah? Iz tiste srečne dobe so, ko je Adamič, kamniški učitelj pisal svoje prve zборе, takrat ko še ni srkal višjih glasbenih naukov na konservatoriju. Nič tujega, priučenega nimajo na sebi, vse je domače, dasi ne banalno, marveč umetniške vrednosti. Popularni bodo ti zbori prej ali slej, zato ker je v njih Adamič udaril na narodno struno.

Izmed vseh pesmic mi je pustila najboljši vtisk: »Kobirosica bila«, kratak, ljubko zasnovan in proti koncu dramatično pobarvan zborček. Izražene so v njem tri stopnjujoče želje, na koncu resignacija. »Takopa si daleč ti, izgubljena za večno mi...« Sopran-

Ta izstop ni presenetil. Presenetila je vse le drznost, drzno čelo Sušteršiča. Drznost, da je možno najti med našo delegacijo človeka, ki dá nasprotnikom v roke orožje, da vpijejo: »Narod je zoper deklaracijo. Deklaracija se je rodila le v glavah državnih poslancev in nekaterih prenapetih inteligentov«.

Napredno učiteljstvo je obsodilo Sušteršiča že davno, kot so se ga bali člani Slomškove zveze. Ne spoštovanje, strah do in pred Sušteršičem je bila tista vez, ki je vezala del učiteljstva s Sušteršičem. Prestavljanja, preganjanja, zapostavljanja, krivica so znaki Sušteršičeve dobe. Za nekrolog bo dobro, ako bo napisan v smislu, da tak ne sme biti oni, ki hoče uživati spoštovanje naroda, ljudstva. Nekrolog bo moral biti negativen, na vse strani svari-len. Za konec bo morala biti želja, da bi se več ne rodil slovenskemu narodu človek, komur bi bil narodov blagor prilika za bogatenje, pretveza, da si nabaše svoje malhe in žepe.

Čudno — pri Sušteršiču pravzaprav nekaj naravnega —, da je bil sploh od maja do sedaj član Jugoslovanskega kluba... Še bolj čudno, da si je njegova okolica lastila očetovstvo nad majevo deklaracijo.

Pa — parkrat se je zatekel Sušteršič v svetle, parketirane predsobe in sobe zunanjega ministrstva, bil tam od vratarja do gospoda milostljivo sprejet, prijazno nagovorjen, konferiral je nato parkrat s frankovskim poslancem Zagorcem in, — ko je zjutraj Sušteršič vstal, otresele je s čevljev deklaracijski in Jugoslovanskega kluba prah, postal je namah drugih misli, drugačnih idej. Misli je najbrže tudi: Narod — sem jaz! —

Treba pa je poudariti: Sušteršič stoji s to svojo idejo, idejo združenja Hrvatov in Slovencev, ne oziraje se na Srbe, osamljen, ker je brez pomena, če mu zaenkrat sekundira tudi Jaklič, državni poslanec.

Brez pomena pa ni vprašanje, če je proti deklaracijskemu programu tudi Jaklič, predsednik Slomškove zveze.

Naloga Slomškove zveze je, da se tozadevno decidirano izjavi. Te izjave ne zahtevamo zase, to izjavo mora zahtevati in zahteva slov. narod. Kajti: laviranje in čakanje, da se razmere zjasne — to škoduje deklaracijskemu programu; boljši odkrit nasprotnik, kot pa neodločen omahljivec. Nasprotnika prepričaš s tehtnostjo programa, omahljivca ne moreš. —

Preresni so časi, da bi Jaklič imel še vedno dva kožuha. En kožuh, da bi bil lepo »namalan«, kmečkim očem všeč, drugi kožuh pa, da bi ga oblekel, kadar se sestane in snide s Slomškovo zvezo. Izvršilni odbor S. L. S. je izrekel Sušteršiču, seveda tudi Jakliču zaupnico. Vesel te zaupnice ni ne Sušteršič, ne Jaklič. Morda sta bolj vesela razdejanja S. L. S. Tudi v tem slučaju sta ubežna, pa ne kralja, marveč —. Nimata poguma, da bi dokazala svoj prav v stranki, uvidela sta, da je njihova misel le izrastek, ki mora odpasti, oziroma usahniti. Zato sta ta izrastek presadila drugam. Zalivala bosta ta izrastek za en čas še z milostjo, naklonjenostjo vlade in države.

S tem programom je potisnjen Sušteršič v manjšino, grožno manjšino; vprašanje nekaj dni, da bo potisnjen, odstavljen z dnevnega reda kot neraben, škodljiv, skupni stvari nevaren.

Še nekaj: Slovenski narod naj mu dokumentarično dokaže vsa nepoštena dejanja, vse mahinacije in kriva pota. Naj mu to dokaže slovenski narod. Te dokaze naj mu da narod slovenski na pot, ko bo

romal v svet lizat pete, drgnit in gret fotele velikih soban in dvoran. Grešil proti božji zapovedi: ne zasramuj! slovenski narod, s tem ne bo. Kajti: Sušteršiča ni in ne bo prav nič sram!

Stanko Likar.

Enotna šola.

III.

Iz dejstva, da se je slovensko učiteljstvo brez pridržka pridružilo deklaraciji jugoslovanskega kluba z dne 30. t. l., in iz spoznanja, ki smo ga navedli ob koncu svojega II. članka, sledi nujna posledica, da slovensko učiteljstvo hoče in mora zastaviti vse svoje sile v dosego narodne šole in vzgoje. Namenoma poudarjamo že na tem mestu: šole in vzgoje, ker se pozneje še povrnemo na oba ta činitelja, ki le v enotnosti lahko tvorita temelj narodne izobrazbe.

Iz zaključka pa, da je enotna organizacija narodnega izobraževanja ud objektivne narodne enote, a obenem duševni nositelj narodne enotne ideje, izhaja brez vsega naslednji sklep: Narodnoavtonomnega ujedinjenja dolžnost ni le, da sploh skrbi za izobraževalne potrebe vsega naroda; treba je tudi, da dá narodni izobrazbi enotno podlago. Iz tega spoznanja se meni niti ne zdi potrebno, da slovensko učiteljstvo še posebe povdarja narodnoavtonomno šolstvo; to je naravno posledica narodne avtonomije same. Kar moramo poudarjati in nujno zahtevati je, da se nudi vsakemu udu naroda javna izobrazba, ki odgovarja njegovim potrebam, zmožnostim in nagnenjem.

S tem pa smo stopili na idejno stališče narodne enotne šole. Uresničenje narodnostne ideje je vedno obenem tudi pedagoški enotnostni problem. Kajti to je bistvo narodnostnega gibanja, da se združi narod v popolno organsko celoto, in da zahteva to stanje tudi tak vzgojni organizem. V združenem narodu se morajo združiti izobraževališča, ki so bila doslej, dokler so služila različnim interesom, lahko brez zveze, v celoto ter se mora raztegniti njihovo delovanje na ves narod. Narodna združitev (v kakoršnikoli politični obliki) postane sama narodova vzgojiteljica in mora to postati, ker reprezentira tudi na zunaj enotnost javne in splošne izobrazbe. Kot taka pa se tudi ne more protiviti zahtevi po enotni narodni vzgoji, ne more biti v bistvu nasprotnica narodne enotne šole. Kajti da služi ta ideja danes kot skupnost narodnega vzgojnega problema, to uvidi vsakdo, ki hoče prodreti globlje vanjo. In duševna združitev naroda je manj možna, da ne rečemo nemogoča, na vsaki podlagi zunaj splošne narodne izobrazbe.

Ta misel pa, ki je rodila tudi zahtevo po enotni šoli, se lahko izrazi v tem načelu: narodova skupna izobrazba je nedovršena toliko časa, dokler se ne uresniči njena ustvarjajoča pravstvena (t. j. naroda kot pravstvene celote) ideja v enotni organizaciji narodne mladinske vzgoje.

V II. našem članku smo videli, koliko raznih zahtev stavlja enotna šola in kako jih nasprotniki pobijajo. Tam smo tudi dejali, da so po našem prepričanju vsa dotična vprašanja sekundarnega značaja: tako socialni interes kakor utilitaristični; tako dvignjenje ugleda ljudskošolskega

učiteljstva kakor vprašanje prosti poti za nadarjene. Kajti če prodiramo v bistvo te vzgojeslovno-politične zadeve, vidimo, da končna njena rešitev ni odvisna od teh sekundarnih smotrov, marveč edinole od poizvedbe enotne narodne vzgoje. S tem je tudi ugotovljeno, da vsi različni šolski sistemi ne morejo ostati vezani drug z drugim le na zunaj, marveč da jih mora združiti osrednja vzgojna ideja v organsko celoto; da poslej ne bo več služila vsaka vrsta šolstva le svojemu posebnemu namenu ter zasledovala svoj lastni smoter, temveč da služi vsa celota enemu edinemu najvišjemu smotru: narodovi izobrazbi!

A niti ne samo šola s svojo vzgojo in poukom; nego vsa izvensolska narodna vzgoja in vsa socialna narodna oskrb mora v organizaciji zvezi s šolo služiti istemu smotru!

Kar omenimo mimogrede ter se povrnemo nazaj k šoli. Vsa izobrazba — kakor je znano — sloni na dveh činiteljih: na pouku in vzgoji. Pouk razvija individualne duševne sile, vzgoja budi osnovno moč socialnega mišljenja. In vzgoji pripada od obeh činiteljev vecja važnost, kajti posamezniki smo si šele z ozirom na osnovno silo socialnega mišljenja enaki, neenaki pa z ozirom na individualne duševne zmožnosti. Ali z drugimi besedami: kot družabno bitje je vsak človek le človek, razlika pa je v intelektu, v razumnem razvoju posameznikov. Vendar pa se razvije vsak človek po združenju teh obeh osnov v pravno osebnost.

Iz tega sledi: vzgoja je tista, ki mora biti enotna; ki mora napeti vse svoje sile, da ustvari iz vsakega posameznika pravno osebnost; ki je trdna vez enotnosti v narodni volji. Pouku pa pripada naloga, da razvija neenake individualne sile v oni smeri, ki ji odgovarjajo potrebe, zmožnosti in nagnjena posameznega individua. Vzgoja združuje vse k istemu smotru, pouk pa vodi na različna pota; vzgoji je naloga, da vzgoji vse ude istega naroda, pouk pa jih postavi na različna mesta, kjer delujejo vsi skupno v smislu skupne vzgoje za dobrobiti naroda.

Za vzgojo je s tem predpisana točna pot; ne toliko za pouk. Tudi edinstvo vsega šolstva je predpisano z določitvijo vzgojne smeri; in pa določena njega razsežnost. To nam predpisujejo kulturne in gospodarske potrebe naroda, obenem z njimi pa je izvod narodove izobrazbe njena splošna in strokovna poglobitev. In ti predpisi nas vodijo do diferenciacije šolstva.

„Ptčki brez gnezda.“

(Povest. — Spisal Fr. Milčinski. — Zal. družba sv. Mohorja 1917).

Staršem ne da rojstvo otroka, ampak si ga morajo šele prisluziti z brigo in ljubeznijo.

Str. 164.

Knjiga izziva, da učitelj o nji govori. Pisana bolj v lahmem tonu, zabeljenem tu in tam z ocvirki iz ljubljanskega žargona, — kar ji radi odpustimo — te priklene takoj nase, drži te v prijetni napetosti vse skozi in sega globlje, negoli bi sodil po prvih straneh.

Kaj pa pripoveduje Milčinski v nji? Čisto enostavno zgodbo treh ptčkov, nezrelih mladičev, ki pogrešajo blagodejni vpliv zdrave domače vzgoje. Stvar je

In pa zadnja, svojčas konfiscirana:

Žive naj vsi narodi,
ki hrepen dočakat dan,
da koder solnce hodi
prepirl bo iz sveta pregnan,
ko rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed
bo mejak.

Po navdušeno zapeti pesmi, se tudi navdušenje občinstva ni hotelo poleči, ploskanje je dobilo — demonstrativen značaj.

Pevski zbor »Glasbene Matice« si je s tem odličnim koncertom pridobil novih lavorik. Gre mu za umetniški užitek iskrena zahvala, neumornemu g. ravnatelju Hubadu pa odkritosrčno priznanje! Naj prvemu koncertu kmalu slede drugi!

Zorko Prelovec.

NB. Poročilo o Backhausovem koncertu in o gostovanju Češkega kvarteta priobčimo prihodnjč. — Koncert »Glasbene Matice« so z nezmanjšanim uspehom ponovili v sredo 21. novembra t. l.

To in ono izza preteklih dni.

XVIII.

Čvrste postave, čil in jak,
Mož resen, a tudi veseljak,
Zaveden vedno narodnjak:
Od nog do glave — poštenjak.

Pregledajoč pred par dnevi stare svoje liste najdem na ovitku enega teh listov gori označene besede. Spominjale so me moža, s katerim sem bil v prvih letih svojega učiteljstva na Kranjskem v prav intimnem stiku. Bil je to katehet Joža Zalokar. Mnogo sem imel doslej opravka z gg. kateheti med svojim skoro 40-letnim delovanjem v ljudski šoli, a nobeden teh gospodov mi ni v tako živem in prijetnem spominu nego J. Zalokar.

Joža bil je original posebne vrste. Prava gorenjska grča ni poznal mnogo galanterije, odkrito je povedal vsikdar, kar je mislil, zahrbtnosti ni poznal. Pošteno je rad zabavljaj, a pri tem hudega ni mislil nikoli. — Negoval je razen »šport«. Izvrsten pešec jo je mahnil ob prostem času — večkrat sem ga spremljal — čez hrib in plan. Često je kazal

visakdanja. Tako in slično smo brali često v raznih dnevnikih, v vzgojeslovnih listih, čuli ob prilikah raznih predavanj itd. ali oblika je bila drugačna. Tudi povesti s slično tendenco, kakor je Milčinskega nam ravno ne primanjkujejo, ali sila dolgočasne so z večine s svojim suhoparnim moralizovanjem. Tega greha »Ptički brez gnezda« nimajo. Pisatelj stopa z živim argumentom naravnost do človeka, zabava te, in le redkokdaj pokaže s prstom, a takrat vedno upravičeno. Zato je Milčinskega knjiga med nami res nekaj unikuma v svoji vrsti. Ni dvoma, da postane popularna, in zdi se mi, da mora doseči tudi oni moralni vspeh, ki leži pisatelju na srcu. Vse predpogoje ima za to.

O predmetu samem nekoliko. Pisatelj je zajel iz svoje prakse, ter nam je kakor priznan strokovnjak na tem polju podal zgodbo treh od doma zanemarnjenih dečkov, ki jih deloma pokvarjenost, deloma pretirana strogost, deloma brezbriznost staršev in branje slabih knjig napotijo na cesto pogubljenja. Zbrani zgledi so tipični; posebno zgled Milančkovega doma, ki ni nikakor tako redek med našo inteligenco in polinteligenco. Pri tej priliki je Milčinski prav srčen in govori marsikatero pogumno besedo, za katero sem mu zelo hvaležen. Menim namreč besede, ki jih glede raznih »neobhodno potrebnih«, »narodnih« društev polaga dr. Šiplju v usta (str. 70. in sledeče), in menim drastičen, a zelo verodostojen popis »delovanja« takih društev (str. 86. in sledeče ter str. 93. in 94.) To je vredno, da gotovi ljudje trikrat bero. Ko sem te res izborne strani bral, sem nehote vzkliknil: »Bravo Milčinski!« In — smelo trdim — po vsem Slovenskem ga ni človeka, ki bi bolj upravičeno tako vzkliknil. Tu zastopa Milčinski ravno one nazore, za katere sem se jaz potegoval javno v letu 1914. in za katere so me po raznih dnevnikih tudi javno bičali in križali, seveda ne da bi s tem spravili resnice s sveta, in ne da bi me prepričali, da je bogo- in rodoljubno delo žrtvovati svoj čas in svoje moči bledoličnim društvicem »dvomljive vrednosti«. Zdaj prihaja Milčinski z isto glasbo. Ali rado-veden sem, jeli ga bodo razni »Vereinsmajerji« tudi križali? To je poglavje, o katerem bi se dalo (in se bo moralo v kratkem) obširneje govoriti, posebno sedaj, ko je vojna precej pomela z društvenim balastom. Pri tej priliki si ne morem kaj, da bi ne opozoril na Cankarjevega »Martin Kačurja«, ki o tem predmetu precej jasno govori.

V »ptičkih brez gnezda« kaže pa Milčinski tudi pot, po kateri je hoditi, da sprideno mladino zopet pridobi za pošteno življenje. Stankov slučaj, že nekaj ekstrem, kaže res na poboljševalne zavode, ali to je le slednje sredstvo. Prvo je, da morajo starši svoje otroke res vzljubiti, z boleštvjo vzljubiti. To je pisatelj zadel. Vzgoja otrok pričenja z vzgojo staršev, pravi nekako Ellen Key. Ta vzgoja pa je pri nas in drugod zanemarjena, in se reducira le na prostovoljno samovzgojo za ta najodgovornejši poklic. Tu bo treba odpo-moči. Drugo sredstvo je, vrniti otroka pri-rodi. V tesni stiki s prirodo živi človek (in otrok) ni pokvarjen. Zato je tudi vzgo-ja naše kmečke hiše vobče zelo dobra. (Glej: Tončkovo teto in dom Gabrona.) Zato vodi pisatelj Milančka, Mico, Tončka zopet v dotiko s prirodo, iz katere je človek izšel. Sicer so še tu in tam raztre-seni razni pedagoški migljaji, ali glavni misli sta pač: ljubezen, priroda. Menim, da sem pisateljevo idejo vobče pogodil.

Tako romajo sedaj »Ptički brez gnezda« po naši domovini. Priporočila jim ni treba ob njih zabavni obliki in zdravem jedru. Marsikom kličejo svoj glasni me-mento, ker mladina se ne pokvarja samo v nižinah socialnega življenja; na duši in telesu pokvarjeno mladino, prave pohab-lijence srečamo vsak dan tudi v frakih in svili. »V zakonu je otrok prvi, nanj morata najprej gledati zakonska, potem šele drug na drugega«, pravi Milčinski (str. 150.) in dalje: »Namesto za društvo in njegov me-gleni blagor, delujite rajši za prospeh svo-jega lastnega gnezda. Tu je vir naroda!« (str. 72.) Jasno dovolj, več ni treba.

Ferdo pl. Kleinmayr.

PAVLE:

Naš Miha.

(V spomin t Melhiorju Dolencu.)

Takrat, ko sem bral oni trojni mrt-vaški list obenem, me je pretreslo. Naš Miha je padel na bojišču, doma sta mu umrla žena in najmanjši sinček. V tem po-ročilu je bilo toliko tragike, da so se za-solzile oči same; bilo je toliko obtožbe, da se je krčilo srce.

To celo v času, ko smo postali na-pram mnogobrojnim mrtvaškim listom že hladni. Poročila o smrti mnogobrojnih znancev in neznancev nas ne pretresajo več; smrt sama nam je postala nekako bližja, vsakdajnejša. Izgubila je na svoji grozoti, a tudi na svojem veličastvu; preveč se je pomešala med navadne zem-ljane, premnogim stiska roko, da bi zrl v njej še kaj posebnega.

Tudi posmrtnice same so izgubile svoj resni značaj črne suknje in črnih ro-kavic; odele so se v delavno obleko ter ne potrebujejo več svečane besede. To-lika tragika je razlita po vsem svetu, da prehaja že v svoj kontrast ter jo spre-mljajo po svetu kričeči glasovi, pisane cunje in blazen smeh. Ti kričeči glasovi nas motijo in pisane cunje migotajo pred očmi, blazni smeh pa reže v dušo, da bi ne znal več napisati poštenega predvoj-nega nekrologa noben izurjenec. Kako naj ga pišem našemu Mihatu jaz, ki se tudi pred vojno nisem pečal s tem poslom? —

Pred mano stoji naš Miha. Tak kakor sva se videla zadnjikrat pred dva-najstimi leti pri usposobljenostnem izpitu, prej pa v letniku vsak dan. Raven, pokon-čen, črnih živih oči, črnih nakodranih las in črnih navihanih brk. Te brke je prine-sel s seboj že v prvi letnik, kamor je pri-šel po dovršeni nižji gimnaziji iz »Krana«. Klobuk po strani, resno lice, usna pa vedno pripravljena, da se odpro v prir-čen smeh. Tak gorenjski fant stoji Miha pred mano.

»Kako je, Miha?«

»E, Pavle, saj veš —« pa zamahne z roko in se okrene.

Miha, kako je to, da se tedaj, ko si zamahnil z roko, nisi zavrtel na levi peti in udaril z desno ob tla, kakor sem vaju pri tebi iz prejšnjih dni? In roka ti ni segla v brke, da jih naviješ, marveč k očesu, da potegneš preko njega; kako to, Miha?

»Ko bi ne bilo žene in otrok!«

O, ti gorenjski fant, zato se tudi tebi ne da? Tudi ti nisi danes tisti, kot takrat, ko smo...

Kaj bi!? Takrat je bila v nas najži-vejša mladost, smrt je bila še vzvišena in bogve, kje, da smo jo poznali komaj po imenu. Danes, Miha, se družim z nami, hodi

med nami, ves svet pa stresa blazen smeh... Tako, da je komaj čuti besede: Ko bi ne bilo žene in otrok!

Žen, ki so prevzele na svoje rame vse skrbi in bridkosti, v srce pa so si do vrha nalile up in strah, da jim je dajal kot večna luč s svojo vero moči, s katero so prenašale težko breme. Lučka pa je ugasnila, izlil se je iz srca up in strah. Te-daj so onemele, sesedle se brez moči, brez krika in umrle.

In tistih otrok, ki so, porojeni v tej dobi upa in strahu, prinesli na ta svet temno slutnjo iz onega, da bodo živeli le, dokler more goreti lučka, ki ji je olje, up in strah. In ki umirajo zato, da se povr-nejo nazaj v materino naročje, iz kate-rega so se bali priti na svet.

Glej, Miha, tudi tebe je zgrabilo! Od-šel pa si od nas v tej dobi prvi in vzal seboj del svojcev. Zaradi tega te skoraj blagrujem navzlic tragiki.

In tam si našel dolgega Žnidaršiča, ki je šel prvi od nas. Skupaj sta sedela v zadnji klopi pri peči — ali se, ki sta pre-stala, smejeta nam, ki še vrvimo in časih ne vemo, ne kod, ne kam? In Arhar je z vama, da vas je trojica. —

Takole je: Vse, ki smo bili skupaj na učiteljski, je smrt postavila v vrsto po abecednem redu; potem pa je stopila najprej na levo krilo in odvedla Žnidar-šiča. Polagoma je korakala mimo vseh na desno krilo in prišla za roko Arharja. Zdaj pa je kar iz srede poklicala Do-lenca...

Prihodnje leto obhajamo petnajstlet-nico, odkar smo se razšli. Ali bo do tedaj smrt še komu pomigala iz vrste? In komu?

Načrt preustrojitve našega šolstva.

V.

Dozdajšnja razmotrivanja o preustro-jitvi našega šolstva so nam začrtala pot, po kateri nam je hoditi, da se načrt ude-jstvi. Pokazala pa so nam tudi, da moramo preiti do podrobnega dela v posameznih skupinah, ki upoštevajo Ganglov načrt v 21. števil. »Tov.« Treba se je tudi zediniti na vprašanje, ali naj sodelujejo pri vsaki skupini vsi udje v odseku, voljenem od »Zaveze«, ali naj prevzemajo po svojem nagnenju, večjem zanimanju in posebnih zmožnostih posamezniki delo le v posa-meznih skupinah.

(Vse slovensko učiteljstvo pa po-movno prosimo, da se udeležuje dela pri tem načrtu aktivnejše, kakor se ga je doslej. Saj je vendar potreba, da se izra-žajo in bistre tozadevne misli in pojmi, ker se le tako izboljšuje lahko ves načrt. Otrsti se moramo že enkrat misli, ki nam je postala že načelo v vsem našem skup-nem delu, da prepuščamo vsako delo le nekaterim, ki naj ga prirejajo in izgotav-ljajo, vsi ostali pa izvršenemu podelju-jemo z neinteresaranim pritrevanjem svojo sankcijo. Kar potrebujemo vedno, je obče zanimanje in iniciativa; obča ak-tivnost! Da govorim z danim primerom:

Vsa učiteljska društva »Zaveze« so bila pozvana na sodelovanje pri tem na-črtu preustrojitve našega šolstva, a do danes se ni odzvalo niti eno; niti nismo čitali, da bi že katero sklicalo v ta namen zborovanje ter to vprašanje postavilo na dnevni red. Taka indolencija pri učiteljstvu napram stanovskemu in šolskemu vprašanju se obsoja sama! — Ta pripomba bi spadala sicer le pod črto, a namestili

smo jo v besedilo članka, da se vnovič ne prezre!

Glede načrta pa bi predlagal, da se zedinimo na sledeče obravnavne točke:

I. Organizacija šolstva — (ta mora biti gotova najprej, ker tvori bistvo načrta, obenem pa tudi temelj vsej vzgoji kakor tudi stališču učiteljstva) in sicer:

a) splošna ljudska šola in obvezno nadaljevalno (strokovno) šolstvo; se iz-vede v podrobnosti;

b) srednje in visoko šolstvo; se pre-vzame v načrt (od naše strani brez po-drobne proizvodbe) le kot zahteva orga-nične celote;

c) izobrazba učiteljstva ljudskih in nadaljevalnih šol; se izvede v podrob-nosti.

Pri podrobni izvedbi se upoštevajo momenti:

a) нравstvena vzgoja, pedagoške naprave;

b) telesna vzgoja, pedagoške na-prave;

c) pouk — didaktične naprave;

č) šolska organizacija v ožjem smislu;

d) šolsko nadzorniško vprašanje.

II. Socialne naprave pri šoli.

III. Učiteljska pragmatika.

IV. Izvenšolska splošna na-rodna vzgoja.

Ta načrt se po potrebi izpopolni, oz. izpremeni.

2.

Kot splošna načela in splošne zahte-ve, na katerih naj temelji ves načrt, na-vajam:

A. Splošno:

1. Ves pouk in vsa vzgoja temelji na narodni podlagi.

2. Vse šolstvo je urejeno tako, da mu je namen enotna narodna izobrazba; enotna v tem, da so deležni splošne iz-obrazbe lahko vsi udje naroda potom javnega pouka in potom javnih socialnih naprav.

3. Ljudski šoli je namen, da vzgoji in splošno izobrazijo najširše narodove sloje. Pod splošno izobrazbo umevamo gotovo množino izobrazbe potom vzgoje in po-uka, ki ustvarja lastno mišljenje, možnost sklepanja in dejanja. (S tem je začrtana tudi didaktična pot v splošnem šolstvu.)

4. Nadaljevalne šole izobrazujejo vse narodove rokotvorne sloje strokovno in jim nudijo sklošno izobrazbo kot nada-ljevanje ljudske šole; (zato so potrebne uredbe učnih delavnic, razširjenih šolskih vrtov, gospodinjstskih tečajev; pouk se vrši le ob delavnikih in izven večernih ur, pouk v telovadbi in v enem drugem ži-vem jeziku.)

5. Srednje šolstvo prevzema osnove znanstvene izobrazbe.

6. Visokim šolam je namen poglobi-tev znanstvene in strokovne izobrazbe, da tako izpolnjujejo svoje idealne in prak-tične naloge.

7. Izobrazba učiteljstva ljudskih in nadaljevalnih šol je mogoča le v okviru 5. in 6. točke.

8. Šolsko dobo posameznih kategorij določajo pedagoška načela in oziri na smoter teh kategorij.

9. Vse šolstvo mora biti v svoji or-ganizaciji urejeno tako praktično, da pre-preča nastanjenje inteligenčnega proleta-riata v narodu.

10. Vak ud naroda ima pravico do brezplačne udeležbe pri izobrazbi v okvi-ru vsega šolskega organizma po svojih nagnenjih in zmožnostih.

svojega telesa jakost in izredno svojo moč je dnevno kaj sistematično uril do-ma; bil je izboren telovadec, spreten ja-hač, pa tudi plavač, da mu ga ni bilo kmalu vrstnika. Ljuba zabava mu je bil tudi lov. Skratka Joža je bil sportsman — come il faut!

V veselo družbo je rad zahajal. Sam imeniten basist je bil koj poleg, kjer se je popevalo. Marsikatero je časi rekel. Celo Pegaza je često zahajal, spodrknil mu je ne malokrat. A to ni delo kaj; timbolj smo se mu smejali. Kjer je bil Joža, tam je bila zabava. Ni čudo torej, da je bil v vseh krogih priljubljena oseba!

Na vratih svoje sobe imel je pribit pod svojo vizitnico vedno kak značilen napis, n. pr.:

Če misliš tu vstopiti, stori to veselih krač!

Prisrčno pozdravljen mi tū:

Zlasti če si slovensk'ga rodū!

Nikar ne čakaj, kar vstopi!

Prehladiš se lahko tu v lopi!

Kratko je življenje,

Hitro mine čas;

Zato jemaj' ne zamudi

Karkoli le ti mudi!

Dokler bodem taval tod,

Ljubil bom svoj rod!

Če meniš me posetit tū,

Nikar ne misli, da kratiš mi mirū!

Vse rade volje dam,

Kar zmore dom moj in hram!

Vse se ugonobi, vse mine,

Ljubezen prava le ne — gine!

(Imel sem zabeleženih več takih iz-rekov, a so se mi poizgubili. Vsaj enkrat na mesec je Zalokar take napise zame-njal.)

Da so ti izrekli mnogo in to vzgo-jilno uplivali na množne njegove ob-iskovalce — iz bogate svoje knjižnice je Joža slednji teden ljudem izposojeval knjige! — se pač ob sebi razume. —

Mladino je Joža neizmerno ljubil. Katehetiziral je z neutrudno vnemo. Brez nujnega vzroka ni opu-stil le ene ure ne. Kajpada je imel tudi uspehe po tem! — Otroci so ga kar oblagrovali. Cela četa je bila vedno okrog njega, če se je kje prikazal na ce-sti. Ni pa prišel nikdar praznih rok med

ljubljene mu otročiče v šolo. Po vrsti jim je delil sadja, pecivo i. dr., najboj pa ti-stim, o katerih je znal po učiteljih, da so lepega vedenja in pridni tudi pri — njih Joža je bil dober pedagog. —

K meni je pogosto zahajal, jaz pa k njemu. Zaupno sva se pogovarjala o šol-skih zadevah in odkrito mi je često pra-vil o svojih naklepih. Vedno je tuhtal, kaj bi počel, da bi pripomogel do boljše bo-dočnosti svojim rojakom. Pravi na-rodni učitelj!

Najbolj je Joža hrepenel po tem, priti v Ameriko med tamošnje rojake Sloven-ce. Vsaj pa je bil tudi predstinitran v to! »Le čez veliko lužo me vleče, tam bi si uredil župnijo po svoje ter župljane svoje si vzgojil po nazorih svojih!« Tako mi je večkrat dejal. In srčna ta želja se mu je res izpolnila...

Ostavljal sem Kranjsko. Minilo je par desetletij. Često mi je prišel v misli dragi moj Joža. Kaj pozitivnega o njem nisem mogel doznati. — Kar naletim v nekem slovenskem časniku na notico, iz katere sem zvedel, da je Joža Zalokar brižen dušen pastir med Slovenci v Zied. drža-vah severne Amerike, kjer ga njegova čreda pestuje z največjo ljubeznijo. Po-

izvem natančen njegov naslov ter mu pi-šem. Bilo je to 25. februarja 1905. l.

Čez par mesecev — 8. julija 1905 — dobim iz Amerike list od Zalokarja. Na ovitku pisma je bil natiskan nastopen na-slov:

St. Barbara's Church
Bridgeville.
Allegheny Co. Penn.
Un. St. N.-America.
Rev. J. Zalokar. — — —

Nad 12 pol pisemske oblike je obse-galo Zalokarjevo pisanje. Obširno mi je razlagal Joža, kako je prišel v »Maleri-ko«, kaj se je trudil in pehal, da si je ustanovil tu dušno pastirstvo med svoji-mi rojaki, kakoršno si je tako srčno za-želel. 17 let že deluje tam in srečen je med ljubimi mu župljani. Novo cerkev — posvečeno sv. Barbari — in udobni žup-ni dvorec si je sezidal v »Bričkih Vilah«; a to mu je naprtlo težkega napora in ve-likih žrtev. Pa vse je premagal; železna volja pa neutrudno delo zmoreda tudi naj-težavnejše zapreke...

Bridko se je pritoževal o svojih ro-jakih na Kranjskem, češ da ga nepresta-no nadlegujejo z raznimi prošnjami itd.

11. Do višje znanstvene izobrazbe imajo prosto pot le nadarjeni; a tudi ti le, če se je hočejo posluževati. (Sledi iz 10).

12. Za dosego v 10. in 11. izražene pravice se zahteva brezplačnost pouka in učnih sredstev v vseh šolah, kakor tudi brezobzirna podpora za vse, ki bi se zaradi gmotnih družinskih razmer ne mogli razvijati po zahtevi 10. (Stipendiji, javni internati itd.).

B. Načela za ugotovitev učiteljskega stališča:

1. Za vse učitelje se zahteva popolna politična in gospodarska neodvisnost.

2. Šolskega voditelja voli učiteljsvo dotične šole, pa le za omejeno dobo.

3. Nadzorniška pravica krajnih šolskih svetov se odpravi.

4. Za šolsko nadzorništvo posameznih kategorij se zahteva daljše delovanje na ravnotakih šolah in izkaz temeljite pedagoško-didaktične izobrazbe.

5. V šolskih oblastih se mora zvišati vpliv učiteljev in njihovih konferenc (kakor tudi vpliv šolskih zdravnikov).

6. Učiteljsko pragmatiko si izdela v načrtu učiteljsvo samo ter ima odločilen vpliv na njen sprejem in njeno preuredbo.

C. Socialne naprave:

1. Že povdarjena brezplačnost pouka in vseh učnih pripomočkov.

2. Ugotovitev pripomočkov za olahkočenje študija ubožnim učencem (stipendiji, javni internati itd.).

3. Šolsko zdravništvo in obvezno zdravniško nadzorovanje vseh učencev.

4. Oskrbne naprave za otroke, ki so zapuščeni ali brez staršev.

5. Šolske kuhinje in zavetišča.

6. Skrbstvo za bolehe in slabotne otroke ubožnih staršev (javna otroča zdravilišča in okrepčevališča).

7. Vse javne socialne naprave služijo splošni narodni vzgojni uredbi.

C. Izvenšolska splošna narodna vzgoja:

1. Kot dopolnujoče izobraževalne naprave se morajo ustanoviti javne mladinske in ljudske knjižnice, ki se vzdržujejo ali z občinskim davkom (kakor na Angleskem) ali s skupnim delovanjem in subvencijami javnih korporacij.

2. Poljudni vsučiliški tečaji se morajo v večjih krajih omogočiti z izdatnimi subvencijami javnih korporacij.

Tudi ta načela in zahteve podajam v premetrivanje, izpolnenje in morebitno izpremenjenje. P. n. tovariše, ki so odsekovi člani, pa prosim, da jih zlasti temeljito predelajo ter poročajo o tem meni, da sestavim nadaljno tozadevno javno obvestilo.

Pavel Fleré.

Srednješolske vesti.

Novi srednješolski ravnatelji. Ravnatelj višje realke v Idriji dr. Stanislav Beyk je imenovan za ravnatelja na II. državni gimnaziji v Ljubljani, profesor na II. državni gimnaziji v Ljubljani Josip Wester za gimnazijskega ravnatelja v Novem mestu, profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani Anton Dokler za ravnatelja na ljubljanskem moškem in ženskem učiteljskem, in profesor na višji realki v Ljubljani Karel Corá za ravnatelja na tem zavodu. Corá je Nemec; bil je katolik, prestopil k protestantizmu in postal zopet katolik; njegova žena in sin sta protestanta. Za njegovo imenovanje se je posebno zavzemal na Dunaju katoli-

Večkrat je že požrtvovalno pomagal, a naposled je onemogel... Presedalo mu je že prosjačenje brez mere in kraja. Navedel mi je več vzgledov tega nadležnega prosjačenja. Naj navedem le dva slučaja:

1. Nek premožen mlinar z Ribniškega okraja želi, da bi mu Joža dal študirat sina. Joža mu željo šaljivo odkloni veleč: Vaš malin naj pridno le melje,

Na zelniku Vašem pa bujno naj rase (Vam) zelje!

Zraven pa pijte in žijte kar brez skrbi.

In lahko v šolah šolate še študente tri!

II. Župnik ene največjih fará na Notranjskem — farni patron sv. Martin — piše Joži, naj mu svetuje, kako naj bi novo cerkev sezidal ter kako naj bi v njej napravil peč in po kakem kopitu. Temu dé Joža: a) Sv. Martin je dal svoj plašč zmružujočemu revežu, a ne peči. — b) Zameti, kraška burja i. dr. ustavlja ljudi na poti do cerkve, a ne v cerkvi. — c) Če je šola v H. zakurjena, pa vkljub temu otrok radi hude poti (zameti — mraz — burja) ni v šolo. — d) Za zidanje nove cerkve se bo našlo zidiva na Krasu dosti, denar pa se naj pritegne z raznih podružnic: vsaj ga je tam nakopičenega dovolj! Potem bo že šlo. A truda

ški duhovnik monsignor dr. Evgen Lampe. Lep duhovni oče! Suplenti: Alojzij Sodnik in Andrej Prebil na I. državni gimnaziji, Fran Pavlič in Ivan Škerlj na II. drž. gim. in veroučitelj dr. Peter Sorli na državni realki v Ljubljani, so imenovani za začasne srednješolske učitelje

Za strokovnega nadzornika telovadbe na srednjih šolah (z dekliškimi liceji) in na učiteljskih na Tirolskem (z italijanskim učnim jezikom), na Kranjskem, Primorskem in v Dalmaciji je imenoval naučni minister za dobo treh šolskih let 1917/18, 1918/19, 1919/20 od 1. oktobra 1917 dalje ravnatelja državne gimnazije v Mariboru g. Jožefa Tomiška.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljsva.

Vzpored za delegacijsko sejo, ki se vrši dne 27. decembra t. l. v Ljubljani, priobčimo v prihodnji številki. S tem damo Zavezinim društvom pa tudi posameznim članom priliko, da še lahko prijavijo aktualne predloge in nasvete in sploh vse one nujne zadeve, ki bi se šolstva in učiteljsva, o katerih želijo, da bi se razpravljalo na delegacijski seji. Kar se tiče mandatov Zavezine delegacije poudarjamo ponovno, da so po Zavezinih pravilih mandati veljavni do izvolitve novih delegatov, zato imajo v letu 1914 izvršene volitve polno moč tudi za delegacijsko zborovanje o božiču, in dotična društva naj izvrše samo event. dopolnilne volitve, če se kak delegat iz kateregakoli vzroka ne more udeležiti delegacijske seje; društva pa, ki v letu 1914 niso bila izvolila delegatov, naj to store takoj in imena delegatov prijavijo čimprej Zavezinemu Vodstvu, da bo vsako društvo polnoštevilno zastopano na tej jako važni seji. Za izvoljene delegate je obvezno, da se morajo udeležiti seje.

Dosedaj je nadomestne volitve izvršilo šele Učiteljsko društvo za Trst in okolico ter izvolilo za delegate predsednika Antona Germeka (glasom Zavezinih pravil) za namestnico Marijo Kmetovo, Erno Rozmanovo, za namestnico Stefanijo Bunčovo, Karla Mahkota, za namestnika Slavka Dimnika, Engelberta Gangla, za namestnika Ivana Tavčarja. Nanovo je izvolilo delegate Konjiško učiteljsko društvo, in sicer tovarišico Marijo Pleškotovo, učiteljico v Čadramu, predsednika Ferdo Bobiča bo nadomestovala tovarišica Marija Bezljajeva. Tudi druga društva naj store svojo dolžnost!

Vsak delegat naj si pravočasno preskrbi potno dovoljenje!

Vodstvo Zaveze.

* * *

Na letošnji delegacijski seji pride v razpravo Zavezin „Poslovni red.“ Da vsak delegat natančno prouči načrt in se temeljito pripravi na to važno točko dnevnega reda in da olajšamo debato, priobčujemo poročevalcev načrt.

Načrt za „Poslovni red“ Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljsva.

Člen I.

Odseki.

a) Stalno je voliti člane štirih odsekov, ki so:

1. gospodarski odsek,
2. stanovsko-politiški odsek,
3. pedagoško-didaktični odsek,
4. časnikarski odsek.

- b) Delegacija lahko sklene, da se po potrebi osnujejo še drugi odseki.
- c) Odseki rešujejo vloge, izročene od vodstva, ter pripravljajo predloge in nasvete za seje upravnega odbora in delegacije.
- č) Važnejša, principijalna vprašanja mora razposlati dotični odsek vsem okrajnim učiteljskim društvom v razpravo. O teh vprašanjih je sklepati šele tedaj, ko se je zaslilo mnenje zborov okrajnih učiteljskih društev, sporočenih potom zvez.
- d) Seje odsekov sklicujejo načelniki, kadar se jim zdi potrebno in primerno, ali če to zahteva polovica članov odseka.
- e) Seje odsekov je teden dni prej prijaviti Zavezinemu glasilu.
- f) Posvetovanjem odsekov je na vsakem Zavezinem zborovanju odmeriti toliko časa, da lahko rešijo svojo nalogo temeljito in vsestransko. Njim je odkazano najvažnejše in najodgovornejše delo. O predlogih, nasvetih in sklepih poročajo upravnemu odboru in delegaciji odsekovi poročevalci, ki jih izvoli vsak posamezni odsek.
- g) Načelniki odsekov prijavijo 14 dni pred Zavezinim zborovanjem vodstvu, koliko časa si žele za zborovanje svojega odseka.
- h) Zborovanja odsekov lahko trajajo več dni.
- i) Stalni odseki si lahko izdelajo svoj poslovni red in so samoupravni. Njih poslovni red pa mora potrditi delegacija.
- j) Člani odsekov pa so dolžni opazovati gibanje med učiteljsvom, ki ima stik s programom odseka. Po možnosti naj o svojih opazovanjih poročajo v odseku in v stanovsko-politiškem glasilu; vsekakor pa o kakem kvarnem pojavu, ki bi bil v škodo enotnemu organizmu jugoslovanskega učiteljsva, poročajo odseku, da pride poročilo v razpravo na delegaciji in v okr. učit. društvih.
- k) Gospodarski odsek voli statnega preglednika Zavezine blagajnice.
- l) Člani vodstva in upravnega odbora se smejo udeleževati vseh sej odsekov. Imajo pa le posvetovalen glas.

Člen II.

Javni društveni shodi.

- a) Predavanja in predlogi za javni društveni shod se morajo prijaviti vodstvu najmanj štiri tedne pred zborovanjem; obenem je naznaniti vodstvu dotičnega govornika.
- b) Glasovanje se vrši z vzdigovanjem rok po nadpolovični večini glasov. Ako je glasovanje dvomljivo, se napravi nasprotno glasovanje. Pri enakem številu glasov odloči predsednik. To velja za vse slučaje, kjer ni v pravih drugače določeno.
- c) Javni društveni shod je sklepčen ob vsakem številu navzočnikov.
- č) Predsednik podeli besedo posameznim govornikom v istem redu, kakor so se oglasili. Vsak govornik se mora prijaviti k besedi z listkom, ki je na njem zapisano njegovo ime, značaj in bivališče.
- d) Razpravo uvede poročevalec, ki ima vedno končno besedo.
- e) Na zborovanjih stavljeni predlogi se morajo oddati predsedniku pismeno pred končno besedo poročevalcevo. O predlogu, ki ga ne podpira vsaj ena četrtina navzočih članov oziroma delegatov, ni razprave.
- f) Nujni predlog je tisti, ki ima to označbo in ki ga je podpisalo najmanj dvajset društvenikov Zavezinih članov. Izročiti ga je pred zborovanjem delegacije ali javnega društvenega shoda predsedniku, ki ga mora dati v razpravo pred dnevnim redom. Utemeljuje ga prvi izmed podpisancev.
- g) O predlogu za konec debate ali za prehod na dnevni red se mora glasovati takoj. Klicem po nasprotnem glasovanju mora predsednik ustreči.
- h) Ako je sprejet predlog za konec debate, smejo govoriti le še oni, ki so se oglasili že pred tem predlogom.
- i) Predsednik ima pravico seči govorniku v besedo, ga opominjati, naj ostane pri stvari, ga klicati na red ali mu končno odvzeti besedo.
- j) Govornik, ki se mu je vzela beseda, ima pravico, sklicevati se na zbor; v takem slučaju se mora takoj glasovati.
- k) Vodstvo postavi za vsak javni društveni shod reditelja, ki se njih odredbam mora vsakdo pokoravati.

Člen III.

Društva.

- a) Legitimacije delegatom in članom odsekov morajo dati zveze, oziroma dru-

štva, ki jih odpošljejo. Tiskovine pre-skrbi vodstvo Zaveze.

- b) Volilne predloge za člane odsekov imajo poslati učiteljska društva — kot sklep svojega zborovanja — deželnim zvezam, ki izdelajo terno in jo odpošljejo vodstvu Zaveze. Ta je predloži pred volitvami članom delegacije iz posameznih dežel. Na ta volilni predlog se je treba vedno ozirati.
- c) Društva naznanijo delegate takoj po izvolitvi svoji zvezi, ta jih pa naznani vodstvu Zaveze. Kjer zveze ni, store to društva direktno.

Člen IV.

Članarina.

- a) Vsak v Zavezi organizovan učitelj in vsaka v Zavezi organizovana učiteljica plačuje mesečne prispevke po 2 K, zato pa prejema brezplačno „Učiteljskega Tovariša“ in nima niti za okrajna društva niti za deželne zveze plačevati nikakih drugih prispevkov.
- b) Vsaka deželna zveza pošlje meseca decembra vsakega leta vsakemu posamezniku svojega članstva po 12 položnic, ki jih ti mesečno ali vsaj vsak drugi mesec z zneski po 2 K, oziroma po 4 K oddajo na svoji pošti.
- c) Deželne zveze, ali kjer teh ni, učiteljska društva odpošljejo v Zavezino blagajnico tolikokrat po 10 K, kolikor je v njih organizovanih učiteljev in učiteljic. Iz teh prispevkov se krijejo izdatki za „Učiteljskega Tovariša“ in za upravo Zaveze.
- č) Ti prispevki se plačujejo Zavezi lahko mesečno, vsekakor pa tekom meseca junija in tekom meseca decembra vsakega leta.
- d) Ostanek članarine se porazdeli med deželne zveze in njih društva po razmerju števila članstva in na način, kakor to določajo občni zbori zvez.
- e) Kjer deželnih zvez ni, pridrže učiteljska društva ostanek članarine zase.
- f) S članarino, koliko je ostane deželnim zvezam in njih društvom, oziroma — kjer deželnih zvez ni — posameznim društvom, predvsem krijejo zveze in društva stroške svoje uprave. S prebitki razpolagajo tako, kakor to določajo njih občni zbori v prvi vrsti z ozirom na stanovske in kulturne svrhe in potrebe.
- g) V pokritje posebnih in izrednih stroškov in izdatkov smejo Zaveza, deželne zveze in društva po sklepih delegacije, oziroma občnih zborov nalagati svojemu članstvu izredne in začasne posebne doklade.

Člen V.

Končne določbe.

- a) O zborovanju Zavezinih članov (§ 4. pravil) je poročati Zavezinemu glasilu, za kar ima vsak član izvoliti letno poročevalca. Isto velja za vsa učiteljska društva.
- b) Vprašanja izprožena na zborovanjih Zavezinih članov, ki so za vse učiteljsvo važna, je poslati vodstvu Zaveze, da jih da odsekom v razpravo.
- c) Zavezino glasilo mora priobčati poročila o glavnih skupščinah.
- č) Delegacija izvoli vselej tri pregledovalce računov iz svoje srede, ki pregledajo račune in poročajo o njih prihodnji delegaciji.
- d) Zapisnikarji vodstvenih, upravnega odbora in odsekov sej objavljajo vse sejne sklepe v društvenem glasilu, če se ne proglase za tajne.
- e) Vodstvo Zaveze ima pravico; določiti vsakemu članu upravnega odbora kako poročilo, ki ga je dolžan dotičnik tudi prevzeti.
- f) Učiteljsko društvo, v katerega okrožju se vrši glavna skupščina, priredi vse potrebne krajevne priprave, plača dotične stroške ter ima pravico zahtevati iz Zavezine blagajnice v slučaju primanjkljaja vsoto do 100 K.
- g) Dokler Goriško nima deželne zveze, volijo člane odsekov društva v sporazumu in tudi sporazumno skupno krijejo stroške.

* * *

Prijavljam načrt za „Poslovni red“ naše Zaveze, da ga delegati lahko prešturirajo, ker se bomo na letošnji delegacijski seji o njem razgovarjali in sklepali. Nova Zavezina pravila je sprejela delegacija na svoji seji dne 10. avgusta 1912 v Celju. Istega dne je upravni odbor po dolgi debati odobril besedilo člena IV., točka a) in b), takratnega načrta za „Poslovni red“; vendar sem v današnjem načrtu zvišal zneske za 50 vin. To pa iz razloga, da na ta način pridejo vendar enkrat naša društva do potrebnih materialnih sredstev, ki naj z njimi končno sanirajo svoje finance. Treba je urediti stare račune, da začnemo na čistih in trdnih temeljih z novim delom! Kaj pa je danes 1 K? Nič! Ko je dobivalo in ko dobi Zavezino učiteljsvo doklade,

naj ob njih misli tudi na svojo organizacijo in na svoje liste: spomni naj se svojih organizacijskih dolžnosti. Ako bi vsak posameznik od Zavezinega učiteljstva dal vsak mesec na stran po 5 K, bi imel vedno pripravljeno rezervo v pokritje organizacijskih zahtev, za naročnino „Popotnika“ in za potnino k društvenim zborovanjem. Ta stanovski davek naj bi bil vsakomur tako samooobsebi umljiv, kakor so izdatki za telesno hrano. Tudi bi ne bilo nič napačnega, ko bi vsako naše društvo razpolagalo z manjšim ali večjim fondom, da ne bi tistih večnih tožb o društvenem gmotnem stanju, ampak da bodo društva lahko služila svojim pravi namenom in za vsako priliko in silo imela potrebna materialna sredstva že pripravljena. Sicer je pa ta določba le začasna, ker jo more vsaka delegacija izpremeniti: ali zviša ali pa zniža prispevke. Ako in kadar izpremenimo „Učit. Tov.“ v dnevnik, in na podlagi izkušenj, ki nam jih prinese doba do prihodnje delegacijske seje, lahko to določbo izpremenimo ali neizpremenjeno pustimo, kakor bosta zahtevala potreba in uspeh. To je vprašanje, ki ga bodo rešili v prvi vrsti naši blagajniki in upravniki! Iz teh razlogov sem mnenja, da delegatje letos lahko pritrdijo mojemu predlogu. — V današnji načrt „Poslovnega reda“ so sprejeli vsi nasveti, ki sem jih dobil do zgodnje pomladi l. 1914. V današnjem načrtu stopa na IV. mesto člen V. prvotnega mojega načrta, ker so se nekateri do zgoraj imenovanega termina (zgodnje pomladi l. 1914) izrekli tudi proti temu, da bi stalno tajništvo (prejšnji člen IV.) kreirali s „Poslovnim redom“. Glede stalnega tajništva sem priključil delegaciji poseben predlog. V današnjem členu IV. so nove točka e), f) in g). Eventualne izpreminjvalne predloge in nasvete prosim poslati zanesljivo do 22. grudnia t. l. vodstvu Zaveze, da mi bo mogoče do delegacije izvršiti na njih podlagi potrebne korekture.

E. Gangl, poročevalec.

Za delegacijsko sejo je poslal tovariš Gangl dva važna predloga, ki naj ju delegati natančno prouče in se o njih posvetujejo s svojimi tovariši, da pridejo temeljito pripravljeni na sejo. Predloga se glasita:

I. Predlog glede na ustanovitev strokovnega tajništva Zaveze.

V načrt izpremenjenih pravil naše Zaveze, ki bomo na njih podlagi letos prvič zborovali in ki jih je odobrila delegacija na svoji seji v Celju dne 10. avgusta 1912., sem sprejel tudi določbo, naj se osnuje v Zavezi stalen urad pod naslovom „stalno tajništvo.“ Delegacija se je po večini izjavila proti temu, zato je moralo stalno tajništvo iz pravil. Potem sem hotel s stalnim tajništvom v Poslovni red, kakor sem ga pripravljaj za sejo delegacije v Pulju l. 1914, a nekaj glasov sem čul tudi proti temu. Zato ni danes stalnega tajništva v načrtu Poslovnega reda, pač pa prijavljam upravni odboru in delegaciji poseben predlog. In to iz dveh razlogov. Kakor vsakemu od nas, tako je tudi meni do tega, da sprejememo Poslovni red, ki ne vsebuje nobene bistvene določbe, ki niso vsi znanjo. Ako ni v Poslovnem redu stalnega tajništva, ga more delegacija sprejeti po današnjem načrtu. In to je potrebno z ozirom na začetek novega delovanja. Če bi torej silil s stalnim tajništvom v Poslovni red, bi se to dalo razlagati tako, kakor da namenoma preprečujem sprejetje Poslovnega reda, da hočem torej delovanje Zaveze ovirati. Saj vem, da ljudje o človeku rajši slabo mislijo nego dobro; če ne gre drugače, pa cepijo dlako. Od moje kot poročevalčeve strani ne bo zaprek, da bi Poslovnega reda delegacija ne mogla sprejeti. To je prvi razlog, ki me je dovedel do sklepa, da prijavljam svoj predlog. Drugi razlog pa se mi zdi tehtnejši od prvega, in sicer zato, ker govori za uvedbo stalnega urada nujna in neodločljiva potreba. Delo v Zavezi raste od dne do dne in naraste v bližnji bodočnosti do obsega, ki ga društveni funkcionarji (vodstvo) ne bodo mogli zmagovati s točnostjo in brzino, kakršno organizacijsko delo zahteva. Funkcionarji imajo svoje stanovske posle, zato ne morejo vseh svojih moči posvečati zgolj organizaciji, pač pa lahko to delo vodijo v smislu določb pravil in Poslovnega reda ter sklepov upravnega odbora, odsekov in delegacije. Če hočemo točno, redno in brez zastankov naprej, moramo imeti koga, ki bi reševal sprotna dela ter opravljal vse druge posle, ki jih zahtevata uprava in delo take organizacije, kakršna je naša. To je mogoče samo tedaj, ako ustanovimo stalen urad, ki ga danes imenujem strokovno tajništvo in kakršnega imajo vse večje, strokovne, stanovske in tudi političke organizacije. Ko bi že tak urad imeli, bi bilo

lahko to in ono drugače. A tega ni krivo vodstvo Zaveze, temveč je krivda na strani onih, ki so ustanovitev stalnega urada preprečili. S sprejetjem današnjega načrta Poslovnega reda (člen IV.) bo dana možnost ustanovitve strokovnega tajništva tudi glede na gmotno stran. Končno pa je točka a) organizacijskega štatuta strokovnega tajništva glasom mojega predloga štilizovana tako, da je dana prilika tako upravni odboru kakor delegaciji, da to zadevo natančno preudari, preden izreče da ali ne. — Z ozirom na vse ravnokar navedeno predlagam:

- Ako sklene delegacija na predlog upravnega odbora, se lahko v Zavezi osnuje strokovno tajništvo.
- Strokovno tajništvo je Zavezin urad, ki opravlja vse pisarniške posle v ekskluzivnem in informativnem oziru.
- Strokovno tajništvo skrbi za stik med centralo in članstvom, za izpolnitev in ojačenje organizacije ter za izvedbo Zavezinega namena.
- S strokovnim tajništvom se lahko združi uredništvo in upravništvo Zavezinih listov, in to zlasti z ozirom na prostore, pa tudi na osebe.
- Strokovno tajništvo vodi predsednik Zaveze.
- Gmotno stran strokovnega tajništva rešujeta združena gospodarski in časniškarski odsek.
- Mesta uradnikov se morajo vedno razpisati.
- Vsak uradnik strokovnega tajništva se sme po sklepu upravnega odbora odpustiti, ako krši pogodbo.
- Plač in naslov uradnikom določa upravni odbor na predlog gospodarskega odseka z naknadnim odobrenjem delegacije.
- Uradnike imenuje v najnujnejših slučajih vodstvo, sicer pa upravni odbor, v obeh slučajih z naknadnim odobrenjem delegacije.
- Strokovni tajnik referira in predava v Zavezi včlanjenim društvom o stanovsko-strokovnih in organizacijskih vprašanjih, če nosijo potne stroške in dnevniščno društva, ki ga povabijo.
- Strokovni tajnik mora skrbeti za okrepitve organizacije in stanovskega naraščanja ter je strokovni referent za liste.
- Vsakemu uradniku izda vodstvo ob imenovanju dekret, kjer je natančno navedena njegova plača in je začetan njegov delokrog. Prepis tega dekreta hrani z nastavljenim podpisom predsednik in je ta prepis smatrati kot pogodbo.

Formalno predlagam: Ako upravni odbor, oziroma delegacija sprejme moj predlog, naj se ta organizacijski štatut pod naslovom „Strokovno tajništvo“ sprejme v Poslovni red kot člen IV.

E. Gangl.

II. Predlog tičoč se preuredbe „Učiteljskega Tovariša“ v dnevnik.

Na seji upravnega odbora dne 10. septembra t. l. sem stavil tozadevni predlog, ki ga je upravni odbor sprejel brez debate. Predlog je z utemeljevanjem vred priobčen v 21. števil. „Učit. Tov.“ z dne 19. oktobra t. l. Na to utemeljevanje se danes sklicujem, ko vodstvo Zaveze stavlja moj predlog delegaciji v razgovor.

Dodajem še to-le: a) Ni nobenega dvoma, da učiteljstvo silno pridobi na ugledu, veljavi in vplivu, ako stopi v službo slovenske javnosti in slovenske kulture s svojim dnevnikom, ki bo po svoji pisavi odgovarjal temeljem naše Zaveze: narodnosti, naprednosti in demokratizmu. b) Svoje ljudstvo, živeč in delujoč med njim, poznamo sami najbolj, zato bomo lahko glasniki in propagatorji njegovih težav, želja, krivic, potreb in zahtev — to toliko lažje, ker ostanemo neodvisni od vseh strani. Odvisni bomo zgolj od gospodarskega, socialnega in kulturnega stremjenja svojega naroda in svojega stanu, ki mu hočemo služiti z vsemi silami.

c) Naslov našega lista ni nobena prepreka, da bi ga ne mogli razširiti v dnevnik. Ze danes ga bomo lažje po javnih lokalih, toliko rajši ga bodo brali poslej, ako bo izhajal vsak dan in po raznovrstnosti, stvarnosti in dostojnosti svoje vsebine zbujal zanimanje. Na ime se človek kmalu navadi. Ako lahko zahteva danes gost v kavarnici: „Prosim Tovariša!“ bo tudi pozneje lahko zahteval po trafikah in kolodvorih isto. Tudi „Arbeiter-Zeitung“ ne plaši nikogar, da bi je ne naročal, kupoval ali bral. Ime je postranska stvar, glavno je vsebina. Sicer je pa ime našega lista splošno znano, saj je najstarejši slovenski časopis, in naši prijatelji in sovražniki so ga že prav obilokrat citirali.

č) Vsebinsko mu bo mogoče izpolniti tako, da bo govoril o vsem, kar sodi v resen list (glej točko a) in b)!) Važnost šolstva in učiteljskega stanu hočemo potom svojega dnevnika dvigniti do tistega uvaževanja in tiste višine, ki jima gre z

ozirom na vsestransko povzdigo slovenskega naroda. Svojim stanovskim vprašanjem pa posvetimo stalno rubriko, ki bo toliko važnejša in zanimivejša, ker bo vedno aktualna, kar je samo v dnevniku mogoče.

d) Aktualnost pa bo mogoča tudi z ozirom na vso drugo vsebino, ker imamo svoje somišljenike po vsem našem ozemlju, ki bodo skrbeli za zanimiva poročila in med neučiteljskimi krogi budili interes do našega dnevnika. To dopisovalno in agitačno delo naj organizirajo naša okrajna učiteljska društva, ki jim pripade tudi skrb za nabiranje oglasov, kar napravljaj list potreben in mu dovajaj materialnih koristi!

e) Temeljni pogoj pa nam je dan s tem, ker imamo svojo tiskarno, ki je popolnoma urejena in z vsem preskrbljena, česar je treba dnevniku. Zaradi tiskarne zažnemo lahko z dnevnikom takoj.

f) Najvažnejše pa je, da damo listu najprej trdno gmotno podlago, da torej ne začnemo takoj računati s kreditom ali z deficitom, ker bi eno in drugo pomenilo slab ali ponesrečen začetek. Da ne bo takoj dobička, je gotovo, a skrbeti moramo, da ne bo prvo leto izgube in dolgov. Če bi morali začeti s temi, je bolje, da ne začnemo! To vprašanje pa lahko rešimo po načelu samopomoči, in sicer tako, da zgrade zanesljiv materialen temelj okrajna učiteljska društva. Enostavno tako: Kolikor članov ima vsako okr. učit. društvo, tolikokrat po 10 K založi kot osnovno glavnico, ki jo dobi od uprave vrnjeno, kadar bodo dopuščala njena sredstva, ako društvo izrečno ne izjavi, da ne reflektuje na to vračilo. Tako odpade na vsako društvo po par sto kron, a skupaj bo to zadosten osnovni kapital, da lahko mirno in dobro začnemo. Društva sama poskrbe zato, kako naberejo pripadajoči znesek: nekaj dajo posamezniki, nekaj pridobes s kreditom. V majhnem se da to vprašanje lahko hitro in uspešno rešiti.

Te točke dodajam svojem, zgoraj citiranemu utemeljevanju ter računam na uvidevnost in preudarek delegatov. Zato prosim delegacijo, naj pritrdi mojemu predlogu s seje upravnega odbora dne 10. septembra t. l.

E. Gangl.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo je izvolilo za svojega predsednika tovariša Ferdo Bobiča, nadučitelja v Stranich pri Kojncih.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico priredi v nedeljo, dne 16. decembra t. l., društveno zborovanje v prostorih zaposlovalnih tečajev goriškega učiteljskega društva, ulica Torrente št. 12/II. Začetek točno ob 9 1/2 dopoldne. Dnevni red:

- 1.) Nagovor predsednika.
- 2.) Načrt preustrojitve našega šolstva. Poročata tovariša Ferdo pl. Kleinmayr in E. Gangl.
- 2.) Načrt za „Poslovni red“ Zaveze. Poroča tovariš E. Gangl.
- 4.) Slučajnosti.

Prosimo in pričakujemo polnoštevilne udeležbe. Anton Germek, t. č. predsednik.

Kranjske vesti.

—r— Iz ljudskošolske službe. Vpoklicane nadučitelje oziroma učitelje nadomeščajo: Otona Zinneckerja v Poljanah suplentka Marija Tillyjeva, Franca Langerja v Črmošnjicah absolventinja učiteljska kandidatka Helena Matkovičeva, Rudolfa Obrekarja v Čepljah absolvirana učiteljska kandidatka Marija Lakerjeva, Josipa Dolgana v Suhorju Olga Hribarjeva in Ivana Riglarja v Semiču Franciška Bezlajeva; obojele učiteljice nadomeščajo: Matildo Verbič - Jagrovo v Sp. Karteljevem abs. učiteljska kandidatka Marija Vogrinčeva, Avg. Klančarjevo v Kamniku Marija Kladjova, Marijo Zakrajškovo v Metliki Alojzija Severjeva, Angelo Jurečič - Kumeljevo v Strekljencu začasna učiteljica Josipa Rozmanova; za suplentke so imenovane: učiteljska kandidatka Marija Arriglerjeva v Ribnici, Franciška Kunaverjeva na Brezjah, Josipa Korbarjeva v Preserju in Ernestina Gospodarič v Kresnicah; učiteljici Antoniji Kren - Jakličevi je poverjeno začasno vodstvo ljudske šole na Koroški Beli; Marija Chladekova je imenovana za začasno učiteljico v Borovnici; učiteljica Pavla Götzlova na Vrhniki je vpokojena; za suplentke so imenovane: Ljudmila Gabrškova v Hrušici, Emilija Kiferlova v Smuki, Marija Perkotova v Stopičah in Stanislava Iskrova v Sp. Šiški, Josipina Gradišarjeva v Lescah, Franciška Weberjeva v Starem trgu, Marija Cetinskijeva v Starem logu, Marta Martinzova v Novem kotu in učitelj-

ski kandidat Viljem Grundner za suplentata v Koroški Beli.

—r— Pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani so se izvršili v letošnjem novemborskem roku izpiti za ljudske in meščanske šole ter so bile usposobljene nastopne učiteljske kandidatke: A. Za meščanske šole: I. Za francoščino s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Ana Fuks in Marjeta Trattnik. B. za ljudske šole: I. s slovenskim učnim jezikom: Angela Mandelj; II. z nemškim učnim jezikom: Czerveny Adelheid, Falle Julija, Kittag Henrita, Žumer Leopoldina; III. za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Blejec Marija (sestra Vincentina), usmiljenka Fricelj Marija (sestra Canisia, uršulinka), Grafenauer Jerica (sestra Bogomira v Marijanišču), Grohar Marija, Hribar Julijana, Hribernik Franciška, Javoršek Marija, pl. Kleinmayr Tekla, Kmet Julijana, Korbar Josipina, Kosce Neža, Leben Franciška (sestra Imakulata, uršulinka), Leskovec Pavlina, Lužar Friderika, Matkovič Marija, Meglič Katarina, Pirc Stanislava, Rejc Franciška, Rostohar Karolina, Slanovec Ljudmila, Soklič Vida, Sorčan Ana, Trtnik Alma, Urbajs Marija, Žagar Leopoldina (sestra Serafina, uršulinka), Zlindra Valerija, Toreli Marija.

—r— Nagrade. Iz premoženja bivšega vrtnarskega društva je podelil ces. kr. deželni šolski svet nagrade v višini 72 K 16 vin.: nadučitelju Titu Grčarju, Valentinu Clementetu in Konradu Barletu. Metelkovo ustanovo v znesku 80 K 41 vin. je podelil deželni šolski svet učiteljem: Francu Štefančiču, Francu Musarju, Dominiku Bricu, Andreju Vilfanu, Valentinu Zavrlu in Francu Zagorcu.

—r— Iz ruskega ujetništva se je oglašil tovariš poročnik Josip Špenko iz Podgore pri Ljubljani. Ujet je bil začetkom avgusta pri Fokšani ob reki Putni v Rumuniji. Piše, da so z njim zajeti tudi njegov brat Fortunat, učitelj Petje in nadporočnik Zupančič iz Kamence. Sporoča srčne pozdrave vsem slov. tovarišem. Njegovna slov: Vojnoplenj offic. Y. Špenko, Gorod Insar, Gubernija Penza, Rusija.

—r— Umrl je v Vrdu pri Vrhniki tovariš Franc Stojec, nadučitelj v pok. Blag mu spomin!

—r— Po prizadevanju šolskega voditelja Frana Potokarja se je podpisalo v šolskem okolišu Dragatuš V. in VI. vojne posojila, prodalo raznega blaga in nabralo na prispevkih ob raznih prilikah za vojne namene v šolskem letu 1916/17 skupaj 88.220 K 61 vin. Poleg tega so nabrali šolski otroci 8:5 kg divjega kostanja, 2:34 kg kopriv, 17 kg starega papirja, 16 kg robidnega listja in napletli 427 metrov širokopletenih in 1800 metrov ozkopletenih kit za slamnate čevlje. Slična dela so izvrševali gotovo tudi drugi učiteljski zbori in šolska vodstva; prosimo za podatke, da objavimo v listu take lepe uspehe.

—r— Utrakvizacija c. kr. realke v Ljubljani. Na seji deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 17. novembra je bila sklenjena utrakvizacija ljubljanske realke. Sprejet je bil predlog člana deželnega šolskega sveta dr. Ravniharja, ki se v bistvu glasi, da se vsem razredom c. kr. realke v Ljubljani od I. do VII. razreda priključijo vzporednice s slovenskim jezikom. Od I. do V. razreda veljajo kot vzporednice sedanji b in odnosno c. Od nemškega učnega jezika na slovenski jezik se mora prehajati stopnjema, s šolskim letom 1918/19 je pričetni s slovenskim učnim jezikom v prvih treh razredih; potem pa vsako leto v višjem razredu do VII. razreda; nemščina se poučuje kot obilgatni predmet na vseh vzporednicah. Z nemškim učnim jezikom se poučujejo zgodovina in zemljepis v višjih razredih, oziroma na višji stopnji, dalje kemija in opisna geometrija v višjih razredih. Za ostale predmete velja slovenski učni jezik. Sklep, ki ga je storil deželni šolski svet, se predloži v odobrenje naučnemu ministrstvu. — Komaj je bila sklenjena utrakvizacija, je že na delu vlada, da prepreči ta sklep. Kakor se čuje, se vlada resno bavi z načrtom preložitvi idrijsko slovensko realko v Ljubljano. Na ta način bi se brezuspešil sklep deželnega šolskega sveta za utrakvizacijo ljubljanske realke.

Štajerske vesti.

† JOŽEF KOSI.

Dne 18. oktobra t. l. je na koroški fronti umrl junaške smrti tovariš Jožef Kosi, učitelj pri Sv. Jurju ob Ščavnici. V noči od 17. na 18. oktobra ga je pri iz-

vrševanju njegove službe zadela sovražna granata ter ga jako težko ranila. Prepeljali so ga v bližnjo vojaško bolnico, kjer so ga takoj operirali, a vsled izgube krvi je umrl že med operacijo. Naslednji dan je bil pokopan z vsemi vojaškimi častmi na vojaškem pokopališču v Hočah blizu Šmohorja na Koroškem.

Pokojni tovariš Jožef Kosi se je rodil dne 22. marca 1877. l. v Branoslavcih blizu Ljutomeru. Po dovršeni ljudski šoli v Središču je obiskoval c. kr. učiteljske v Mariboru, kjer je leta 1897. položil zrelostni, leta 1901. pa sposobnostni izpit. Služboval je najprej kot učiteljski suplent na okoliški šoli v Ptuj, od junija 1900 naprej do splošne mobilizacije leta 1914 pa pri Sv. Jurju ob Ščavnici. Bil je na glasu kot ozbojen učitelj in vešč šolski vrtnar. Da pa je tudi kot vojak dobro opravil svojo službo, svedoči to, da je bil v kratkem povišan za praporščaka ter da ga je dičila srebrna hrabrostna svetinja II. razreda.

In tako, dragi tovariš, si nas tudi Ti zapustil. Ni se Ti posrečilo, da bi učakal lepših časov ob strani svoje družice, ki si ji že med vojno podal svojo roko in ki si je ves čas prizadevala pripraviti kar najbolj ljubi dom, ki bi Te sprejel po Tvoji vrnitvi. A kruta usoda je hotela drugače. Uresničile so se žalibog Tvoje slutnje, ki si jih imel, ko si odhajal s svojega zadnjega dopusta. V pismu svoji ženi z dne 2. oktobra pišeš: ... V prvo moram omeniti, da mi je bila ločitev zelo, zelo težka. Kazal tega sicer nisem, a v notranjosti sem čutil nekaj ako bridkega in strašnega, da Ti tega ne morem popisati...

Dragi Jože, ni Te več! Žalostni in potrti stojimo ob Tvojem preranem grobu. Tolaži nas edino zavest, da nisi zastoj žrtvoval svojega življenja ter da se bo Tvoje ime blestelo med onimi tisoči in tisoči, ki se jim bomo imeli zahvaliti za našo lepšo in boljšo bodočnost. Zatorej Ti pa tudi ohranimo trajen in časten spomin v naših srcih.

—š— **Ivan Krajnik**, nadučitelj v Kozjem na Štajerskem, je »na tihem«, ne da bi svet kaj vedel o tem, praznoval dne 4. septembra t. l. šestdesetletnico svojega rojstva in 1. oktobra t. l. štiridesetletnico svojega učiteljskega službovanja. Krajnik je Goričan in je po dovršenem učiteljskem v Kopru služboval na Tolminkem, odkoder je prišel na Štajersko. Tri leta po dovršenem učiteljskem je na koprskem učiteljskem pod strogim prof. Spinčiču položil izpit za meščanske šole iz I. skupine in sicer vseskozi z odličnim uspehom. Mož je jako nadarjen in priden kot bučelica. Od njega smo veliko pričakovali, meneč da bo veleinteligentni mož kedaj nam v prid zastavil pero. Toda o njem veljajo besede, ki jih je Prešeren izrekel o Čopu.

Morda je tudi tragika njegovega življenja pripomogla v to, da n' ipostal — »peroprask«, kakor on sam imenuje nas pisce. Ne le, da mož ob svojih zmognostih ni napravil kariere, kakoršne bi bil vreden, ker je moral prebiti obilo krivic, nego tudi v družinskem življenju ni bil srečen. Ni še dolgo tega, kar mu je umrla edina hčerka Nada, ki je stala tik pred maturo na ljubljanskem liceju, pa sedemletni edini sinček Milutin... Ta strašna izguba ljubljenski otrok je njegovo milo, očetovsko srce potrla tako, da se je popolnoma umaknil javnemu življenju. Le v delu šoli nahaja utehe in razvedrila.

Krajnik je navdušen narodnjak, ki se vselej postavi za pravice našega naroda po naročilu Jurčičevem v »Tugomeru«:

Tvrd bodi, neizprosni, mož jeklen, kadar brani ti časti in pravde narodu in jeziku svojemu! —

On je izmed onih redkih šolskih voditeljev na Štajerskem, ki se ne boji uradovati vse izključno v slovenščini!

V ospredje se Krajnik nikoli ni silil in zato ni čuda, da se na dvojni jubilej skromnega moža nihče niti spomnil ni!

Sam je pisal v tem obziru prijatelju te karakteristične besede: »Dne 4. septembra sem praznoval svojo 60letnico. Po vsem trgu so zastave visele zvite, pod strehami; dne 1. oktobra sem praznoval svojo službeno 40letnico ravnotako. Tiho je vse šlo mimo; kakor se tiho vrti zemlja okoli svoje osi dan za dnem. Nobeno trolilo mi ni trolentalo k slavnosti, saj nisem nikaka na visok svečnik postavljena sveča, moja lučica brli ponižno v neznačni leščerbi zasenčeni s pozabljenostjo. In kaj mi je dalo življenje? Nič dobrega, gorja pa vse polno!«

Dragi prijatelj naj mi ne zameri, da sem objavil te vrstice. Uverjen pa naj bode, da ga visoko čislamo vsi, ki poznamo njegove vrline. Iz dna srca mu, dasi

post festum, čestitamo k dvojni slavnosti, proseč Boga, da nam ga ohrani tja do skrajnih mej človeškega življenja. V to ime mu kličem: Ave et salve!

Janko Leban.

—š— **Slovenskega imena se je zbal!** Učitelj-voditelj na »nemški« ljudski šoli v Ormožu, V. Hribar, je prosil premenitve svojega priimka in ces. namestnik štajerski mu je dovolil, da se odslej zove — Hüglar. — Habeat sibi!

—š— **Povišanje.** Učitelj v Ščavnici, Aleks. Koprivec, je postal poročnik v rezervi.

—š— **Umrla je učiteljica** v Ribnici ob Dravi, Marta Miglič, v 22. letu svoje starosti. Bila je vobče priljubljena. Naj v miru počiva!

—š— **Odlikovanje.** Nadučitelj na Humu, tovariš Ant. Porekar, sedaj stotnik v rez. pri nekem strelskem polku, je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono na traku hrabrostne kolajne. — (Porekar je najstarejši štajerski učitelj, ki je zaposlen pri vojaštvu. Star je 63 let).

Tržaške vesti.

—t— **Odbor šentjakobske podružnice CMD.** je otvoril dne 1. decembra t. l. na svojem otroškem vrtcu vzporednico. Sedaj bo dovolj prostora tudi za tiste otroke, ki so jih stariši že vpisali, ki pa zaradi pretesnega prostora niso mogli doslej obiskovati imenovanega otroškega vrtca.

—t— **Učiteljsko društvo za Trst in okolico** šteje sedaj 143 članov. Razen 6 učnih oseb so vsi slovenski učitelji in učiteljice Trsta in okolice organizirani v svojem društvu. Vsi trije odseki so marljivo na delu, pravtako društveno vodstvo. Posebno zanimanje je opaziti glede na udejstvovanje okrevališča ob Adriji. Upati smemo na najlepši uspeh.

—t— **Tipičen slučaj iz današnjega Trsta.** Te dni so dobili v Ljudskem vrtu stokajročnega 12letnega dečka Viktorja Rossa. Odnegli so ga v bližnjo lekarnico v ulici Giulia, kjer so dognali, da je izpil učenec precejšnjo množino karbolove kisline z namenom, da se zastrupi. Z rešilnim vozom so ga prepeljali v bolnico, kjer mu je dr. Germovnik izpral želodec in izrekel upanje, da ga reši. Pri dečku so dobili popisani list, ki prosi na njem mater odpuščanja in navaja kot vzrok samoumora, da sta ga tirala v smrt mraz in lakota in da ga posebno to boli, ker ni mogel v šolo, zakaj njegova razcapana obleka ni zadostno krila shujšanega telesa. — Mati, ločena od moža, brez sredstev, obsojena v bedo in pomanjkanje, ga je poslala k znanecem po milodarov. In s tistimi vinarji si je ubogi deček kupil strup. — Gledališča, kinematografi, varieteti so natlačeno polni, ubogi svet pa — ves raztrgan, bos, izstradan, prezebel — umira...

—t— **Dodatek k ljudskošolskim berilom** za V. in VI. šolsko leto je do malega že dovršen. V dobrem tednu utegnejo priti tudi te knjižice, ki so ilustrirane, od založništva na Dunaju. Njih uvedba po šolah bo torej v kratkem času mogoča.

—t— **Poročili** se je tovariš Albert Čok, učitelj in rezervni poročnik, iz obče znane rodovine Čokove-Pušarjeve iz Lonjera, s Klaro Godinovo, učiteljico v Škedenju, hčerko škedenjskega veljaka Barakoša. Naše iskrene čestitke!

—t— **Ivan Zoroslav Vodopivec**, vrli sin našega tovariša Janka Vodopivca, nadučitelja v Kamnu, in soproge Viktorije Vodopivčeve, je kot enoletni prostovoljec dne 18. novembra t. l. v 18. letu svoje dobe nenadoma preminul, ponesrečen z ročno granato. Ob tako tragični smrti mladega, cvetočega življenja izrekamo tako kruto udarjenim staršem iskreno sožalje!

—t— **Maša zadušnica za pokojnega dr. Kreka** se je vršila v cerkvi sv. Antona novega dne 29. novembra t. l. Pri maši je možki zbor pel Foersterjev Requiem, po maši pa pretresljivo žalostinko »Usliši nas, Gospod!« Petje je naštudiral in vodil s priznano preciznostjo in eksaktnostjo tovariš Karel Mahkota. Žalna slavnost je z mogočnim petjem vred napravila na mnogobrojno občinstvo globok vtisk. V srcih tržaških Slovencev živi Krekov duh.

—t— **Ob srebrni poroki** tovariša Antona Germka in soproge tovarišice Germkove, rojene Nadliškove, piše »Edinost« med drugimi: »Oba jubilanta nista posvečala vseh teh petindvajset let skupnega zakonskega življenja le skrbi svojega doma, vzgoji svojih otrok ter zvestemu izpolnjevanju svojih stanovskih dolžnosti, temveč sta požrtvovalno in nesebično sodelovala vsekdar in povsod, kamorkoli ju je klicala dolžnost in potreba, da sta

kot zavedna slovenska kulturna delavca po svojih najboljših močeh skrbela za vsestransko povzdigo našega življa v mestu in okolici. Ni bilo priredbe nobenega naših prosvetnih in gospodarskih društev ter učiteljskih stanovskih organizacij, kjer bi oba Germkova ne zastavila vseh svojih sil, da smo se vedno mogli veseliti lepih moralnih in materialnih uspehov. Z dejanjem in besedo stojita vsakomur ob strani, ki je željan nasveta in pomoči: čas in materialna sredstva žrtvujeta naši skupni koristi in sta vzor in zgled idealnih pripadnikov našega vrlega učiteljskega stanu. Ako danes ne gledata s čisto radostjo na to dobo uspešnega dela nazaj, je to pripisati trdi vojni usodi, ki je jima ugrabila ljubega in nadebudnega sina Stanka. Toda zavest v polni meri storjenih roditeljskih, narodnih in stanovskih dolžnosti je darilo, ki sta si ga sama poklonila k današnjemu slaviu«.

Goriške vesti.

—g— **Pred c. kr. goriško izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole** v Ljubljani so se izvršili v letošnjem novembrskem roku izpiti za ljudske šole v času od dne 12. do 16. t. m. ter so bili usposobljeni nastopni učiteljski kandidati in kandidatkinje: I. s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Cenčič Marija, Künster Frida, Rozman Josipina in Žgur Elizabeta; II. s slovenskim učnim jezikom: Furlianič Peter, Kenda Zora, Lazar Anton, Povšič Lidija, Ravter Amalija, Sedevčič Ema in Stepančič Marija; III. z nemškim učnim jezikom: Dolničar Marija in Fiegl Viktorija.

—g— **Akcija za begunske otroke.** Odbor v okvirju Jugoslovanskega kluba na Dunaju snuje akcijo za begunske otroke, ki naj bi se oddali v preskrbo za čas, ko bodo odhajali starši domov delat in urejevati porušeno domačijo, pa bi jim bili otroci pri tem delu brez dvoma na poti. Po kmetijah na Štajerskem naj bi se nastanilo za ta čas kolikor mogoče begunskih otrok, ki bi odšli potem domov na jug, kadar se domovi v rodnih vasi vzpostavijo. Druge dežele, kakor Kranjska, naj bi pomagale denarno; morda bi pa tudi po kmetijah na Kranjskem sprejeli nekaj otrok. V Hrvaški in Slavoniji jako lepo pomagajo begunskim otrokom s preskrbo na kmetijah. Učiteljstvo naj pomaga, kolikor more in zna!

—g— **Črniče.** Ko nam je sovražna granata razrušila šolsko poslopje, so izginile tudi šolske knjige. Prisiljeni smo, obrniti se na vsa šolska vodstva s prošnjo, da bi nam blagovolila podariti učne knjige, ki jih na odotni šoli ne rabijo: Računica: Kraus-Habernal I., II., III. stopnja. Drugo, Tretje in Četrto berilo. Moja prva čitanka ali pa II., III. Čianka (Schreiner-Hubad) I., II., III. Jezikovna vadnica (Schreiner-Bezjak). — Ako nam vsaka šola pošlje le eno knjigo, je že mnogo pomagano. — Marija Königova, zač. voditeljica.

Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 30,600.000.—
rezervnega zaklada „ 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%₀

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

Istrske vesti.

—i— **Za hrvatsko šolo v Pulju** so nabrali naši vrli mornarji 17,180.62 K.

—i— **Odlikovan učitelj.** Andrej Baša, vojaški učitelj-upravitelj na štirirazredni ljudski šoli v Požegi v Srbiji, je odlikovan s srebrnim zaslužnim križem s krono na traku hrabrostne svetinje v priznanje njegovega požrtvovalnega in vestnega službovanja.

Književnost.

Slike s pogreba dr. Kreka: Dr. Krek na mrtvaškem odru; spreved pred frančiškansko cerkvijo; pred Krekovo vilo; društvene zastave; poslanci v sprevedu; škof ob grobu; dr. Korošec ob odprtem grobu — priobčujejo ta teden **Tedenske Slike**. Ta števika ima tudi zanimive slike z **laškega bojišča**: Naša ofenziva na Banjski planoti; naš cesar zopet v osvobojeni Gorici in na Laškem; vojaško pokopališče; naši vojaki v oklopnem vlaklu med bojem; ogromen lijak, ki ga je izkopala mina; delo naših pionirjev; vojna opekarna; vojne orglje iz lepenke i. t. d. **Tedenske Slike** priobčujejo tudi zanimive »Spomine na dr. Kreka.« Opozarjamo na »Tedenske Slike« ter jih priporočamo vsakomur.

DAROV ZA KREKOV SPOMENIK.

Dijaki IV.a gimn. razreda na I. državni gimnaziji v Ljubljani 60 K. Živeli zavedni dijaki! — Fran Erjavec, c. kr. poročnik 5 K. Dosedaj nabranih 80 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. oktobra 1917 K 183.078-56.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/20. do 1/26. ure popoldne.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.